

Keskusteluaiheita - Discussion papers

No: 472

Juhapekka Suutarinen

TYÖN HINTA

Vähittäiskaupan työvoimakustannukset 1992 - 1994

27.01.1994

Suutarinen, Juhapekka, Työn hinta. Vähittäiskaupan työvoimakustannukset 1992–1994. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1994, 45 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781–6847; no 472).

Tiivistelmä: Tutkimusraportissa tarkastellaan vähittäiskaupan yritysten työvoimakustannuksia vuonna 1992. Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista oli alalla 53 prosenttia. Tutkimusaineistona on käytetty yrityksiltä kysyttyjä palkka- ja työvoimakustannustietoja. Yritykset poimittiin Liiketyöntantajain Keskusliiton LTK:n jäsenrekisteristä. Tiedusteluun vastasi 54 yritystä, jotka kattoivat 59 prosenttia otoksen henkilöstömäärästä. Tutkimusraportti sisältää myös vuosia 1993 ja 1994 koskevan arvion työvoimakustannusrakenteesta. Tutkimusraportti on osa vuoden 1992 työvoimakustannustutkimusta, jonka pääraportti "Työn hinta. Yritysten työvoimakustannukset 1992–1994" on julkaistu ETLAn sarjassa B:88.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
2. Aineisto	4
3. Työvoimakustannuserät	5
4. Tulokset ja kehitysarviot	7
Taulukot ja kuviot	9

Tunnusluvut 1992

Työvoimakustannusten taso 1992

Työvoimakustannusten rakenne 1992

Työvoimakustannusten rakenne 1981-1992

Työvoimakustannusten rakenne 1992-1994 (arvio)

Kansainvälinen vertailu 1992

Liitteet

1. JOHDANTO

Tämä vähittäiskaupan työvoimakustannuksia käsittelevä katsaus on osa vuoden 1992 työvoimakustannustutkimusta. Tutkimuksen pääraportti "Työn hinta. Yritysten työvoimakustannukset 1992–1994" on julkaistu ETLAn sarjassa B:88 (Saukkonen, 1994).

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa ja sen edeltäjässä Taloudellisessa Tutkimuskeskuksessa on selvitetty teollisuuden työvoimakustannusten kehitystä jo vuodesta 1946 alkaen. Tutkimuksia on tehty keskimäärin neljän vuoden välein.

Vuotta 1992 koskeva tutkimus kattaa ensimmäisen kerran lähes koko yksityisen sektorin. Mukana ovat vähittäiskaupan ohella teollisuus, talonrakennusala, tukkukauppa, autoala, majoitus- ja ravitsemisala sekä vakuutus- ja pankkialat. Tutkimusaineiston laajuuden takia tutkimukseen liittyy yksitoista erillistä toimialakohtaista katsausta. Tässä katsauksessa tarkastellaan vähittäiskaupan yrityksiä.

Tutkimuksen pääraportti ja toimialakatsaukset täydentävät toisiaan siten, että raportissa on julkaistu tutkimuksen keskeiset tulokset ja analyysit ja katsauksissa yksittäisiä toimialoja koskevat yksityiskohtaiset tulokset. Samoin raportissa on kuvattu eri työvoimakustannuserät perusteellisesti ja esitetty saaduista tuloksista vertailulaskelmia, joilla on pyritty parantamaan eri alojen tulosten vertailukelpoisuutta. Toimialakatsauksissa on kustannuseriä kuvattu tarkemmin, mikäli toimiala poikkeaa kustannuserän suhteen merkittävästi muista toimialoista.

Työvoimakustannuksilla tarkoitetaan yleisesti ottaen työvoiman käytöstä eli työn teettämisestä yritykselle aiheutuneita kustannuksia. Kun yritys käyttää tuotannon tekijänä työtä eli työvoimaa, aiheutuu siitä kustannuksia: "juoksevia" palkkoja, vuosilomapalkkoja, erilaisia sosiaalimaksuja ja vakuutusmaksuja. Yritys ei maksa korvausta ainoastaan tehdystä työstä tai työssäoloajasta, vaan myös tietyistä poissaoloista. Samoin yritys joutuu rahoittamaan työhön sidottua sosiaaliturvaa, mm. eläke- ja työttömyysturvaa. Työvoimakustannusten jaottelua ja käsitteitä on kuvattu taulukossa A.

Työvoimakustannukset voidaan jakaa neljään pääryhmään. **Tehdyn työajan palkkoihin** luetaan välittömän työsuorituksen ja toteutuneen työssäolon perusteella maksetut palkat. **Muun kuin tehdyn työajan palkkoihin** kuuluvat vuosilomapalkat ja lomaltapaluurahat, vapaapäiväpalkat, sairaus- ja äitiysajan palkat sekä muut välilliset palkat. **Sosiaalivakuutusmaksuihin** luetaan työeläkemaksut ja sosiaaliturvamaksu sekä työttömyys-, tapaturma-, ryhmähenkivakuutusmaksut. **Yrityskohtaisia työvoimakustannuksia** ovat mm. työterveyshuoltoon, työpaikkaruokailuun ja koulutukseen liittyvät kustannukset.

Taulukko A. Työvoimakustannusten rakenne

Pääryhmät	Alaryhmät	Kustannuserät
Välittömät palkat eli tehdyn työajan palkat	Tehdyn työajan palkat	Tehdyltä työajalta maksetut rahapalkat Tulospalkkiot
Välilliset palkat eli muun kuin tehdyn työajan palkat	Vuosilomiin liittyvät kustannukset Vapaapäiväpalkat Sairaus-, tapaturma- ja äitiysajan palkat Muut palkat	Vuosilomapalkat ja -korvaukset Lomaraha ja lomaltapaluuraha Työajan lyhentämisen kustannukset Arkipyhäkorvaukset Muut vapaapäiväpalkat Koulutusajan palkat Palvelusvuosikorvaukset Muut palkkaerät
Sosiaalivakuutusmaksut	Eläkemaksut Sosiaaliturvamaksu Työttömyysvakuutusmaksu Tapaturmavakuutusmaksu Muut vakuutusmaksut	Lakisääteiset työeläkemaksut Vapaaehtoiset eläkemaksut Kansaneläkemaksu Sairausvakuutusmaksu (Lapsilisämaksu) Ryhmähenkivakuutusmaksu Muut vakuutusmaksut
Yrityskohtaiset työvoimakustannukset		Työterveyshuolto Työpaikkaruokailu Työpaikkakuljetukset ja autoedut Työvaatteet Asumisen tukeminen Koulutus Muut henkilöstöetuudet

Muun kuin tehdyn työajan palkat, sosiaalivakuutusmaksut ja yrityskohtaiset työvoimakustannukset muodostavat yhdessä **välilliset työvoimakustannukset**. Tehdyn ja muun kuin tehdyn työajan palkoista muodostuvat **kokonaispalkat**.

Tiedustelussa työvoimakustannustiedot tuli ilmoittaa maksuperiaatteen mukaan eli vuonna 1992 toteutuneiden ja maksettujen kustannusten mukaan. Kustannukset tuli ilmoittaa nettomääräisinä, jolloin yrityksen saamat maksunpalautukset, hyvitykset yms. on vähennetty bruttomenoista.

Työvoimakustannustutkimuksen perustavoitteena oli selvittää yritysten työvoimakustannusten taso ja rakenne. **Työvoimakustannusten tasoa** kuvattiin seuraavilla mittareilla:

1. Työvoimakustannukset tehtyä työtuntia kohti.
2. Työvoimakustannukset palkansaajaa kohti vuodessa.

Työvoimakustannusten rakennetta kuvattiin seuraavilla mittareilla:

3. Välilliset työvoimakustannukset suhteessa tehdyn työajan palkkoihin.
4. Välilliset työvoimakustannukset suhteessa kokonaispalkkoihin.
5. Eri kustannuserät prosentteina kokonaistyövoimakustannuksista.

Työvoimakustannusten suhteellista merkitystä yrityksen liiketoiminnan kannalta kuvattiin seuraavilla mittareilla:

6. Työvoimakustannusten osuus liikevaihdosta.
7. Työvoimakustannusten osuus jalostusarvosta.

Ensimmäinen mittari kuvaa tehdyn työtunnin hintaa eli työpanoksen toteutunutta hintaa. Toinen mittari kuvaa vuosityöpanoksen hintaa. Tässä tutkimuksessa mittari on kuitenkin sikäli epätarkka, että siinä ei ole voitu ottaa huomioon vain koko vuoden työsuhteessa olleita, joille mittari parhaiten soveltuu.

Työvoimakustannusten rakenteen mittarit kuvaavat työvoimakustannusten koostumusta kolmella eri tavalla. Koska kullakin laskentatavalla on oma käytönsä, esitetään tässä tutkimuksessa tuloksia kaikilla kolmella mittarilla.

Työvoimakustannusten suhteellista merkitystä kuvaavista mittareista etenkin työvoimakustannusten osuus jalostusarvosta on tärkeä yrityksen kannattavuuden kuvaaja.

2. AINEISTO

Tutkimuksen **perusaineistona** käytettiin tutkimuksen toimeksiantajien hallinnollisia jäsenrekistereitä. Vähittäiskaupan yritykset valittiin tutkimukseen Liiketyöntantajain Keskusliiton LTK:n jäsenrekisteristä otantaa käyttäen.

Otantahetkellä tammikuussa 1993 oli jäsenrekisterissä 2 272 vähittäiskaupan yritystä, joiden palveluksessa oli 72 400 henkilöä. Otokseen poimittiin tasavälisellä satunnaisotannalla joka viides 20–99 henkilön yrityksistä sekä kaikki vähintään 100 henkilön yritykset. Alle 20 henkilön yrityksiä ei otettu otokseen lainkaan. Lisäksi otannan ulkopuolelle jätettiin muutamia yrityksiä konkurssien ja organisaatiomuutosten sekä heikkojen vastaamisedellytysten takia.

Otokseen tuli 181 vähittäiskaupan yritystä, joiden palveluksessa oli 40 500 henkilöä eli 56 prosenttia perusjoukon henkilömäärästä. Tiedusteluun vastasi 54 yritystä, joiden palveluksessa oli 23 600 henkilöä eli 59 prosenttia otosyritysten henkilömäärästä. Kaikkien palvelualojen vastausprosentti oli yritysten henkilömäärällä mitattuna 59. Henkilömäärällä mitattua kattavuutta voidaan pitää hyvänä, kun otetaan huomioon, että palvelualojen yrityksillä ei vielä ole vastausperinteitä verrattuna tämänkaltaisiin tiedusteluihin tottuneisiin teollisuusyrityksiin.

Taulukossa B on kuvattu vähittäiskaupan yritysten jakaantuminen tutkimuksessa.

Taulukko B. Vähittäiskaupan yritykset tutkimuksessa

	Yrityksen henkilömäärä				Yhteensä
	Alle 20	20–99	100–499	Yli 500	
Yritysten määrä perusjoukossa	1726	452	76	18	2272
Yritysten määrä tutkimuksessa (otos)	–	89	73	19	181
Vastanneiden yritysten määrä	–	17	24	13	54
Vastausten (yritysten ja toimipaikkojen) määrä	–	17	24	13	54

Koska tutkimuksessa pyrittiin kuvaamaan työvoimakustannuksia useilla toimialoilla alatoimialan tasolla, kiinnitettiin saaduissa vastauksissa erityistä huomiota siihen, että **monitoimialayrityksistä** saataisiin toimialakohtaiset tiedot. Tässä onnistuttiin keskimäärin varsin hyvin. Vähittäiskaupassa jouduttiin kuitenkin eräiden monitoimialayritysten vastaukset jakamaan päätoimialoittain, koska vastaukset oli annettu koko yrityksen tasolla.

Vastausten laatua voidaan pitää varsin hyvänä koko henkilöstöä koskevien tietojen osalta. Sen sijaan tavoitteena ollutta kustannusten jakoa kokoaikaisen henkilöstön ja muun, lähinnä osa-aikaisen henkilöstön kesken ei valtaosassa yrityksistä kyetty tekemään. Tuloksia on siten tarkasteltu vain koko henkilöstön tasolla. Kustannuserien kohdalla on käsitelty saatujen tietojen kattavuutta ja luotettavuutta.

3. TYÖVOIMAKUSTANNUSERÄT

Työvoimakustannukset jaettiin tutkimuksessa n. 30 kustannuserään. Tutkimuksen pääraportissa on käyty läpi kaikki työvoimakustannuserät ja niiden määrätymisperusteet. Tässä esitellään kustannuseristä ainoastaan ne kohdat, joissa toimiala poikkeaa merkittävästi muista toimialoista tai jotka muutoin ovat toimialalle merkityksellisiä.

Tehdyn työajan palkat

Tehdyn työajan palkkoihin on tutkimuksessa luettu säännölliseltä työajalta sekä lisä- ja ylityöajalta maksetut palkat mukaanlukien vuorotyöstä ja työolosuhteista maksetut erilliset lisät sekä yli- ja sunnuntaityökorotukset. Myös kuukausipalkkaisilta työntekijöiltä ja toimihenkilöiltä on tehdyn työajan palkkaan pyritty lukemaan vain todelliselta tehdyltä työajalta maksetut palkat, jolloin erilaisilta pois-saoloajoilta maksetut palkat eivät sisälly tehdyn työajan palkkaan.

Työajan lyhentämisen johdosta maksettuja korvauksia ei tässä tutkimuksessa yleensä ole luettu tehdyn työajan palkkoihin. Tämä koskee erityisesti pekkasvapaiden korvauksia. Tukku- ja vähittäiskauppa muodostavat kuitenkin poikkeuksen tästä periaatteesta. Näillä aloilla ei työajan lyhentämiseen liittyviä kustannuksia kysytty, koska ne koskevat vain osaa henkilöstöstä ja niiden arvioitiin olevan vaikeasti eriteltävissä sekä mahdollisesti alentavan vastaushalukkuutta. Pääraportissa on kuitenkin esitetty vertailulaskelma, jossa tukku- ja vähittäiskaupan osalta on arvioitu työajan lyhentämisen vaikutusta alojen työvoimakustannuksiin.

Tehdyn työajan palkkoihin on luettu myös tulospalkkiot. Niillä tarkoitetaan sellaisia tulospäätteisiä eräiä, joita ei lueta palkkio- ja suorituspalkkoiksi ja jotka ovat varsinaisia palkkaustapoja täydentäviä lisäpalkkoja. Koska tulos

palkkioiden lukeminen tehdyn työajan palkkoihin ei ole itsestään selvää, voidaan tuloksia tarkastella myös niin, että tulospalkkiot luetaan muun kuin tehdyn työajan palkkoihin ja sitä kautta välillisiin työvoimakustannuksiin.

Vaikka tiedustelussa kysyttiin yritysten tarjoamien luontoisetujen ennakonpidätysarvoja, ei niitä kuitenkaan luettu tehdyn työajan palkkoihin. Tämä johtuu siitä, että luontoiseduista yrityksille aiheutuvat kustannukset eivät välttämättä ole samat kuin luontoisetujen verotusarvot palkansaajille. Tässä tutkimuksessa sisältyvät luontoiseduista aiheutuvat kustannukset yrityskohtaisiin kustannuksiin, mm. työpaikkaruokailun tai autoetujen nettokustannuksiin.

Koska tehdyn työajan palkan määrittäminen on tämän tutkimuksen keskeisimpiä kohtia, kiinnitettiin tiedustelussa ja saaduissa vastauksissa erityistä huomiota näiden palkkojen tarkastamiseen. Valtaosa yrityksistä ilmoitti luotettavan tuntuisesti nämä palkat.

Muun kuin tehdyn työajan palkat

Muun kuin tehdyn työajan palkoista pidettiin pakollisina tietoina seuraavia kustannuseriä, jotka siis edellytettiin kaikissa vastauksissa:

- * Vuosilomapalkat, -korvaukset ja lomarahat (koko henkilöstö)
- * Sairausajan palkat (koko henkilöstö)

Mikäli jostakin yrityksestä ei näitä tietoja saatu, arvioitiin ne tällekin yritykselle samaksi osuudeksi palkkasummasta kuin niillä vähittäiskaupan yrityksillä, jotka olivat nämä kustannukset ilmoittaneet.

Vuosilomapalkkoja ja lomarahoja ei kaikissa vastauksissa ollut eroteltu, jolloin ilmoitettu yhteissumma jaettiin suhteessa 2:1.

Sairausajan palkkojen ilmoittamisessa oli jonkin verran ongelmallista se, että yrityksen ilmoittamat palkat saattoivat olla bruttomääräisiä, eli sairaus- ja tapaturmavakuutuksesta saatuja maksunpalautuksia ei ollut vähennetty. Toisaalta jotkut yritykset pystyivät ilmoittamaan ainoastaan saatujen maksunpalautusten määrän, eivätkä lainkaan sairausajan palkkoja. Jos yrityksestä ei saatu tällaisissa tapauksissa korjattuja tietoja, arvioitiin maksunpalautusten tai palkkojen osuus saadun aineiston perusteella.

Sairausajan palkat ilmoitti 87 prosenttia yrityksistä. Näin ollen koko toimialalle tehty arvio lienee varsin luotettava.

Muiden palkkojen alaryhmäerittelyä ei vähittäiskaupassa voitu tehdä, sillä merkittävä osa näitä kustannuksia ilmoittaneista yrityksistä ei pystynyt tekemään erittelyä alaryhmätasolla. Tämän vuoksi myöskään kaupan luvuissa ei tätä erittelyä ole tehty.

Sosiaalivakuutusmaksut

Sosiaalivakuutusmaksuista pidettiin kaikkia muita vakuutusmaksuja paitsi vapaaehtoisia eläkemaksuja ja muita vapaaehtoisia vakuutusmaksuja pakollisina tietoina.

Vähittäiskaupan yrityksistä 98 prosenttia ilmoitti tiedot eläkemaksuista. Eräissä tapauksissa yrityksestä oli ilmoitettu tässä kohdassa vain tieto eläkemaksujen yhteismäärästä. Tällöin tiedon oletettiin tarkoittavan lakisääteisten eläkemaksujen määrää.

Tapaturmavakuutusmaksun ilmoitti 94 prosenttia vähittäiskaupan yrityksistä. Lopuille yrityksille maksu arvioitiin samaksi osuudeksi palkkasummasta kuin niillä vähittäiskaupan yrityksillä, jotka olivat nämä kustannukset ilmoittaneet.

Yrityskohtaiset työvoimakustannukset

Kaikki yrityskohtaisten työvoimakustannusten erät olivat vapaaehtoisia tietoja. Kaikki vähittäiskaupan yritykset yhtä lukuunottamatta ilmoittivat ainakin jonkin yrityskohtaisen työvoimakustannuserän.

4. TULOKSET JA KEHITYSARVIOT

Työvoimakustannustutkimuksen tulokset on esitetty taulukoissa 1–3. Taulukoihin liittyy muutamia kuvioita.

Taulukossa 4 on verrattu vuoden 1992 tuloksia edellisen tutkimuksen tuloksiin vuodelta 1981 (Laurinkari, 1983). Taulukossa 5 on esitetty vähittäiskaupan työvoimakustannusrakennetta koskeva arvio vuosille 1993 ja 1994.

Vuosia 1993 ja 1994 koskevissa arvioissa on otettu huomioon ao. vuosien työeläkemaksua, sosiaaliturvamaksua, työttömyysvakuutusmaksua ja ryhmähenkivakuutusmaksua koskevat päätökset. Tapaturmavakuutuksen korvausperusteissa tapahtuneiden muutosten on arvioitu nostavan maksutasoa hieman vuodesta 1993 tai 1994 lähtien. Vuotta 1994 koskevan ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun eli ns. lomautussakon vaikutusta ei ole otettu huomioon.

TAULUKOT JA KUVIOT

TUNNUSLUVUT 1992**Työvoimakustannukset/liikevaihto, %**

	Keskiarvo	Alin desiili	Mediaani	Ylin desiili
Koko henkilöstö	11	7	11	16

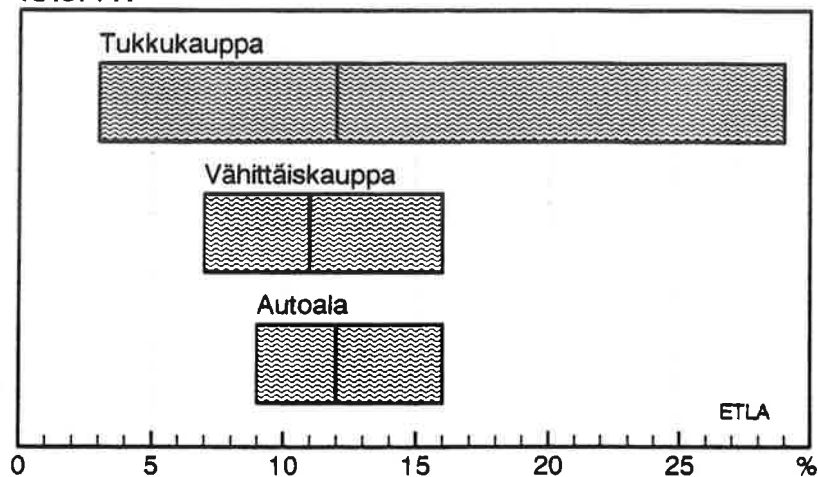
Työvoimakustannukset/jalostusarvo, %

	Keskiarvo	Alin desiili	Mediaani	Ylin desiili
Koko henkilöstö	85	61	82	115

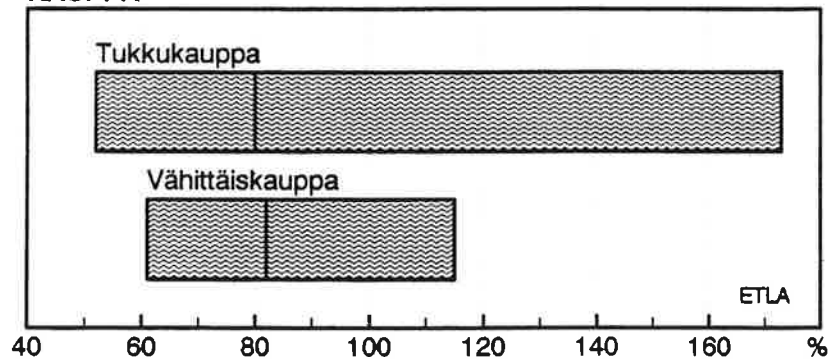
Yrityskohtainen aineisto on lajiteltu suhdeluvun työvoimakustannukset/liikevaihto ja suhdeluvun työvoimakustannukset/jalostusarvo suhteen nousevaan järjestykseen. Alin desiili kuvaa sitä suhdelukua, jonka alapuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä ja ylin desiili sitä suhdelukua, jonka yläpuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella.

Tunnusluvut 1992¹⁾

Työvoimakustannukset / Ilkevalhto, %
KAUPPA

Työvoimakustannukset / Jalostusarvo, %
KAUPPA

- 1) Palkin vasen reuna kuvaa alimman desiilin ylärajaa ja oikea reuna ylimmän desiilin alarajaa. Palkin sisällä oleva katkaisija kuvaa mediaania. Kymmenesosa yrityksistä on alimman desiilin alapuolella ja kymmenesosa ylimmän desiilin yläpuolella. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella.

TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN TASO 1992**Työvoimakustannukset/tehty työtunti, mk**

	Keskiarvo	Alin desiili	Mediaani	Ylin desiili
Koko henkilöstö	76	60	72	81

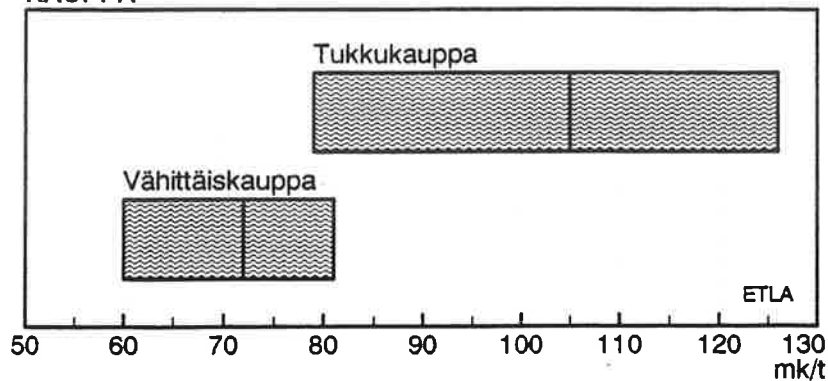
Työvoimakustannukset/henkilö, 1000 mk

	Keskiarvo	Alin desiili	Mediaani	Ylin desiili
Koko henkilöstö	108	67	103	127

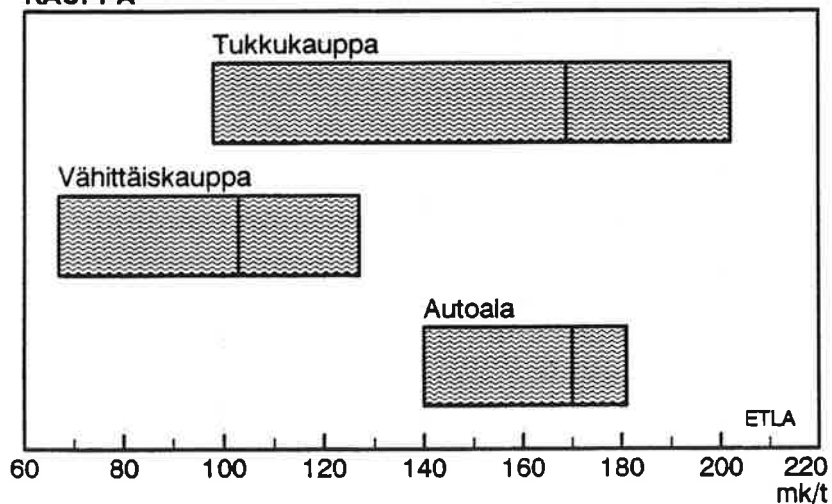
Yrityskohtainen aineisto on lajiteltu tuntityövoimakustannusten ja vuosityövoimakustannusten suhteen nousevaan järjestykseen. Alin desiili kuvaa sitä tunti- ja vuosikustannusta, jonka alapuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä ja ylin desiili sitä tunti- ja vuosikustannusta, jonka yläpuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella. On siis huomattava, että luvut kuvaavat yritysten ja toimipaikkojen hajontaa, eivät henkilöiden hajontaa, tarkasteltavan muuttujan suhteen.

Työvoimakustannusten taso 1992 ¹⁾

Työvoimakustannukset / tehty työtunti, mk
KAUPPA

Työvoimakustannukset / vuosi / henkilö, 1000 mk
KAUPPA

- 1) Palkin vasen reuna kuvaa alimman desiilin ylärajaa ja oikea reuna ylimmän desiilin alarajaa. Palkin sisällä oleva katkaisija kuvaa mediaania. Kymmenesosa yrityksistä on alimman desiilin alapuolella ja kymmenesosa ylimmän desiilin yläpuolella. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella.

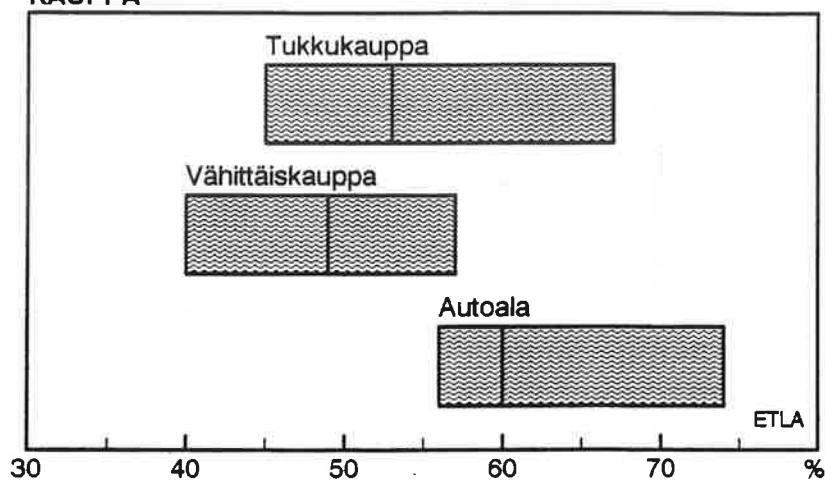
TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN RAKENNE 1992**Välilliset työvoimakustannukset/tehdyn työajan palkat, %**

	Keskiarvo	Alin desiili	Mediaani	Ylin desiili
Koko henkilöstö	53	40	49	57

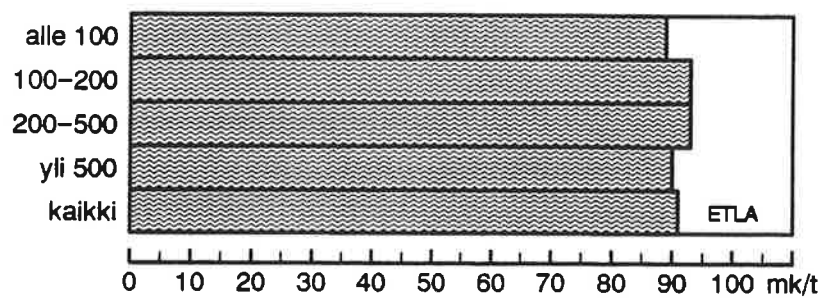
Yrityskohtainen aineisto on lajiteltu suhdeluvun välilliset työvoimakustannukset/tehdyn työajan palkat suhteen nousevaan järjestykseen. Alin desiili kuvaa sitä suhdelukua, jonka alapuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä ja ylin desiili sitä suhdelukua, jonka yläpuolelle sijoittuu kymmenesosa yrityksistä. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella. On siis huomattava, että luvut kuvaavat yritysten ja toimipaikkojen hajontaa, eivät henkilöiden hajontaa, tarkasteltavan muuttujan suhteen.

Työvoimakustannusten rakenne 1992 ¹⁾

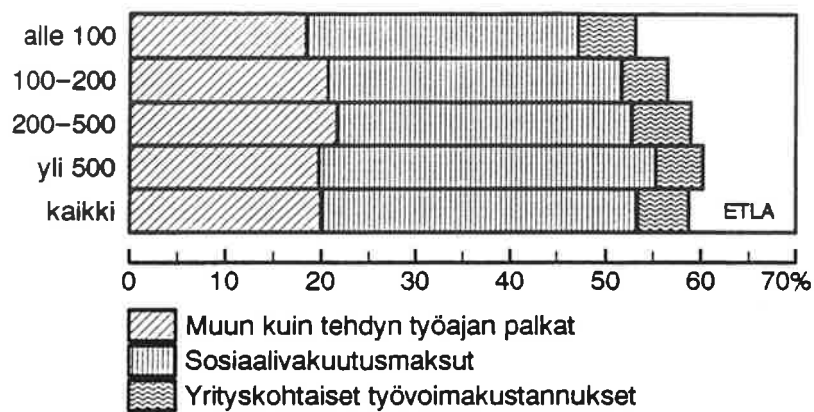
Välilliset työvoimakustannukset / tehdyn työn palkat, %
KAUPPA

- 1) Palkin vasen reuna kuvaa alimman desiiin ylärajaa ja oikea reuna ylimmän desiiin alarajaa. Palkin sisällä oleva katkaisija kuvaa mediaania. Kymmenesosa yrityksistä on alimman desiiin alapuolella ja kymmenesosa ylimmän desiiin yläpuolella. Puolet yrityksistä on mediaanin alapuolella ja puolet sen yläpuolella.

**Tuntityövoimakustannukset kaupassa yrityskoon
mukaan 1992**

**Välillisten työvoimakustannusten osuus
prosentteina tehdyn työajan palkoista
yrityskoon mukaan kaupassa 1992**

TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN RAKENNE 1992

Työvoimakustannukset yhteensä = 100.0

	Tukku- kauppa	Vähittäis- kauppa	Auto- ala	Kauppa yhteensä
1. Tehdyn työajan palkat	61.6	65.4	61.6	63.0
11. Tehdyn työajan rahapalkat	60.4	65.0	61.0	62.2
12. Tulospalkat	1.2	0.4	0.6	0.8
2. Muun kuin tehdyn työajan palkat	11.9	13.0	13.9	12.6
21. Vuosilomapalkat, -korvaukset ja lomaltapaluuraha	10.6	11.4	10.3	10.9
211. Vuosilomapalkat ja -korvaukset	7.3	7.8	7.1	7.5
212. Lomaltapaluuraha	3.3	3.6	3.3	3.4
22. Vapaapäiväpalkat	0.0	0.1	1.9	0.3
221. Henkilökohtaisten yms. vapaa- päivien palkat	0.0	0.1	-	0.0
222. Työajan lyhennyksen kompensatio	-	-	1.1	0.1
223. Arkipyhäkorvaukset	-	-	0.8	0.1
224. Muut vapaapäiväpalkat	-	-	0.0	0.0
23. Sairaus- ja äitiysajan palkat, netto	0.8	1.1	0.8	0.9
24. Muut palkat	0.5	0.4	0.8	0.5
241. Koulutusajan palkat	0.2	-	0.2	-
242. Palvelusvuosikorvaukset	-	-	0.4	-
243. Muut palkkaerät	0.3	-	0.1	-
3. Sosiaalivakuutusmaksut	22.8	19.3	19.7	21.1
31. Eläkemaksut	16.5	13.1	12.5	14.7
311. Lakisääteiset eläkemaksut	12.1	11.0	11.3	11.6
312. Vapaaehtoiset eläkemaksut	4.4	2.1	1.3	3.1
32. Tapaturmavakuutusmaksu	0.6	0.5	0.9	0.6
33. Sosiaaliturvamaksu	2.5	2.7	2.8	2.6
34. Työttömyysvakuutusmaksu	2.8	2.9	3.1	2.9
35. Ryhmähenkivakuutusmaksu	0.1	0.1	0.1	0.1
36. Muut vakuutusmaksut	0.3	0.1	0.3	0.3
4. Yrityskohtaiset työvoimakustannukset	3.6	2.3	4.9	3.3
41. Työterveyshuolto	0.3	0.4	0.4	0.3
42. Työpaikkaruokailu	0.7	0.2	0.9	0.6
43. Työpaikkakuljetukset ja autoedut	1.4	0.4	1.6	1.1
44. Työvaatteet	0.2	0.4	0.5	0.3
45. Asumisen tukeminen	0.0	0.0	0.0	0.0
46. Koulutus	0.8	0.7	1.2	0.8
47. Muut henkilöstöetuudet	0.2	0.2	0.3	0.2
2-4. Välilliset työvoimakustannukset yhteensä	38.4	34.6	38.4	37.0
1-4. Työvoimakustannukset yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0

TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN RAKENNE 1992**Tehdyn työajan palkat = 100.0**

	Tukku- kauppa	Vähittäis- kauppa	Auto- ala	Kauppa yhteensä
1. Tehdyn työajan palkat	100.0	100.0	100.0	100.0
11. Tehdyn työajan rahapalkat	98.0	99.4	99.0	98.7
12. Tulospalkat	2.0	0.6	1.0	1.3
2. Muun kuin tehdyn työajan palkat	19.3	19.9	22.6	19.9
21. Vuosilomapalkat, -korvaukset ja lomaltapaluuraha	17.2	17.5	16.8	17.2
211. Vuosilomapalkat ja -korvaukset	11.8	12.0	11.5	11.8
212. Lomaltapaluuraha	5.4	5.5	5.3	5.4
22. Vapaapäiväpalkat	0.1	0.1	3.1	0.4
221. Henkilökohtaisten yms. vapaa- päivien palkat	0.1	0.1	-	0.1
222. Työajan lyhennyksen kompensatio	-	-	1.8	0.2
223. Arkipyhäkorvaukset	-	-	1.3	0.2
224. Muut vapaapäiväpalkat	-	-	0.0	0.0
23. Sairaus- ja äitiysajan palkat, netto	1.3	1.7	1.4	1.5
24. Muut palkat	0.8	0.6	1.3	0.8
241. Koulutusajan palkat	0.3	-	0.4	-
242. Palvelusvuosikorvaukset	-	-	0.7	-
243. Muut palkkaerät	0.5	-	0.2	-
3. Sosiaalivakuutusmaksut	37.0	29.6	32.0	33.5
31. Eläkemaksut	26.7	20.0	20.4	23.4
311. Lakisääteiset eläkemaksut	19.6	16.9	18.3	18.4
312. Vapaaehtoiset eläkemaksut	7.1	3.1	2.1	5.0
32. Tapaturmavakuutusmaksu	1.0	0.7	1.4	0.9
33. Sosiaaliturvamaksu	4.1	4.1	4.5	4.1
34. Työttömyysvakuutusmaksu	4.5	4.5	5.0	4.6
35. Ryhmähenkivakuutusmaksu	0.1	0.1	0.1	0.1
36. Muut vakuutusmaksut	0.6	0.2	0.5	0.4
4. Yrityskohtaiset työvoimakustannukset	5.9	3.5	7.9	5.2
41. Työterveyshuolto	0.5	0.6	0.6	0.5
42. Työpaikkaruokailu	1.1	0.3	1.5	0.9
43. Työpaikkakuljetukset ja autoedut	2.3	0.6	2.6	1.7
44. Työvaatteet	0.3	0.6	0.8	0.5
45. Asumisen tukeminen	0.1	0.0	0.0	0.0
46. Koulutus	1.4	1.0	1.9	1.3
47. Muut henkilöstöetuudet	0.3	0.3	0.5	0.3
2-4. Välilliset työvoimakustannukset yhteensä	62.3	52.9	62.5	58.7
1-4. Työvoimakustannukset yhteensä	162.3	152.9	162.4	158.7

TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN RAKENNE 1981 – 1992

Tehdyn työajan palkat = 100,0

		Koko henkilöstö	
		1981	1992
1. Tehdyn työajan palkat		100,0	100,0
2. Muun kuin tehdyn työajan palkat		15,5	19,9
2 1. Vuosilomapalkat ja lomaltapaluuraha		14,3	17,5
211. Vuosilomapalkat ja –korvaukset		10,1	12,0
212. Lomaltapaluuraha		4,2	5,5
22. Vapaapäiväpalkat		0,4	0,1
221. Henkilökohtaisista ja yhteiskunnallisista syistä annettujen vapaapäivien palkat		–	0,1
222. Työajan lyhennyksen kompensatio		–	–
223. Arkipyhäkorvaukset		–	–
224. Muut vapaapäiväpalkat		–	–
23. Sairaus- ja äitiysajan palkat		0,5	1,7
24. Muut palkat		0,3	0,6
241. Koulutusajan palkat		0,3	–
242. Palvelusvuosikorvaukset		–	–
243. Muut palkkaerät		–	–
3. Sosiaalivakuutusmaksut		25,9	29,6
31. Eläkemaksut		14,9	20,0
311. Lakisääteiset eläkemaksut		14,4	16,9
312. Vapaaehtoiset eläkemaksut		0,5	3,1
32. Tapaturmavakuutusmaksu		1,3	0,7
33. Sosiaaliturvamaksu		7,6	4,1
34. Työttömyysvakuutusmaksu		0,6	4,5
35. Muut vakuutusmaksut		0,5	0,3
4. Yrityskohtaiset työvoimakustannukset		5,8	3,5
41. Työterveyshuolto		0,2	0,6
42. Työpaikkaruokailu		1,0	0,3
43. Työpaikkakuljetukset ja autoedut		1,2	0,6
44. Työvaatteet		0,6	0,6
45. Asuminen		0,2	0,0
46. Koulutus		0,6	1,0
47. Muut henkilöstöetuudet		2,0	0,3
2–4. Välilliset työvoimakustannukset		47,2	52,9

TYÖVOIMAKUSTANNUSTEN RAKENNE 1992 – 1994 (ARVIO)

Tehdyn työajan palkat = 100,0

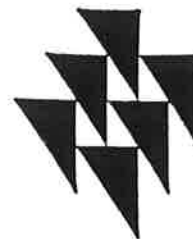
	Koko henkilöstö		
	1992	1993	1994
1. Tehdyn työajan palkat	100,0	100,0	100,0
2. Muun kuin tehdyn työajan palkat	19,9	19,9	19,9
21. Vuosilomapalkat ja lomaltapaluuraha	17,5	17,5	17,5
211. Vuosilomapalkat ja –korvaukset	12,0	12,0	12,0
212. Lomaltapaluuraha	5,5	5,5	5,5
22. Vapaapäiväpalkat	0,1	0,1	0,1
221. Henkilökohtaisista ja yhteiskunnallisista syistä annettujen vapaapäivien palkat	0,1	0,1	0,1
222. Työajan lyhennyksen kompensatio	–	–	–
223. Arkipyhäkorvaukset	–	–	–
224. Muut vapaapäiväpalkat	–	–	–
23. Sairaus- ja äitiysajan palkat	1,7	1,7	1,7
24. Muut palkat	0,6	0,6	0,6
241. Koulutusajan palkat	–	–	–
242. Palvelusvuosikorvaukset	–	–	–
243. Muut palkkaerät	–	–	–
3. Sosiaalivakuutusmaksut	29,6	33,2	33,1
31. Eläkemaksut	20,0	21,3	21,5
311. Lakisääteiset eläkemaksut	16,9	18,2	18,3
312. Vapaaehtoiset eläkemaksut	3,1	3,1	3,1
32. Tapaturmavakuutusmaksu	0,7	1,0	0,8
33. Sosiaaliturvamaksu	4,1	5,2	5,8
34. Työttömyysvakuutusmaksu	4,5	5,4	4,7
35. Muut vakuutusmaksut	0,3	0,3	0,3
4. Yrityskohtaiset työvoimakustannukset	3,5	3,5	3,5
41. Työterveyshuolto	0,6	0,6	0,6
42. Työpaikkaruokailu	0,3	0,3	0,3
43. Työpaikkakuljetukset ja autoedut	0,6	0,6	0,6
44. Työvaatteet	0,6	0,6	0,6
45. Asuminen	0,0	0,0	0,0
46. Koulutus	1,0	1,0	1,0
47. Muut henkilöstöetuudet	0,3	0,3	0,3
2–4. Välilliset työvoimakustannukset	52,9	56,6	56,5

LIITE 1. Ennakkokirje

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA) NÄRINGSLIVETS FORSKNING SINSTITUT

LÖNNROTINKATU 4 B 00120 HELSINKI
LÖNNROTSGATAN 4 B 00120 HELSINGFORS

PUH. 609 900 TEL. TELEFAX 601 753

Arvoisa vastaanottaja!

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa tehdään tutkimus eräiden palvelu-alojen yritysten työvoimakustannuksista. Teidän yrityksenne kuuluu tutkimukseen valittujen yritysten joukkoon.

Tutkimus tehdään Liiketyöntantajain Keskusliitto LTK:n sekä Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliiton TT:n toimeksiannosta. Tiedusteluun osallistuu n. 450 palveluyritystä, jotka on poimittu keskusliiton jäsenrekisteristä otantaa käyttäen. Palvelualoista tutkimuksessa ovat mukana kauppa, majoitus- ja ravitsemisala sekä vakuutusala.

Tämän kirjeen tarkoituksena on ennakolta kertoa Teille tulevasta tiedustelusta. Tutkimus koskee tilivuotta 1.1.-31.12.1992. Varsinainen tiedustelulomake lähetetään helmi-maaliskuun vaihteessa 1993.

Tiedustelun tarkoituksena on selvittää yritysten **kokonaistyövoimakustannusten taso ja rakenne toimialoittain**. Näiden tietojen avulla yrityksissä ja niiden etujärjestöissä voidaan seurata ja analysoida kustannuksia ja esim. laskea yritysten usein kaipaama tehdyn työtunnin hinta.

Tiedustelussa kysytään erikseen koko- ja osa-aikaisesta henkilöstöstä ryhmäkohtaisina tietoina mm. ennakonpidätyksen alaiset palkat, tehdyltä työajalta maksetut palkat, tehdyt työtunnit, muun kuin tehdyn työajan palkat ja sosiaalivakuutusmaksut.

Tutkimukseen osallistuvat yritykset saavat mm. oheisen liitteen 1 mukaiset **vertailutiedot palautteena**, kun ennakotiedot valmistuvat elo-syyskuussa 1993. Toimitamme myös ala-kohtaisen yhteenvedon tutkimuksen keskeisistä tuloksista. Tutkimuksesta laaditaan lisäksi erillinen julkaisu.

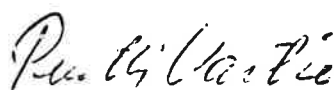
Pyydämme niitä yrityksiä, jotka toivovat tiedustelulomakkeen lähetettäväksi **eri osoitteeseen** kuin tämä enakkokirje, ilmoittamaan meille yhteystiedot oheisen liitteen 2 mukaisesti.

Jokainen vastaus on tärkeä. Kaikki yksittäistä yritystä koskevat tiedot ovat **luottamuksellisia** ja ne pidetään salaisina. Toivomme, että suhtaudutte tutkimukseen myönteisesti.

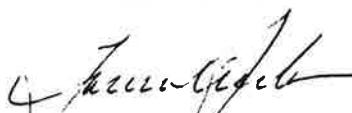
Tutkimusta koskeviin tiedusteluihin vastaa Juhapekka Suutarinen (LTK 90-1728 3264 tai ETLA 90-609900).

Helsingissä helmikuun 5. päivänä 1993

ELINKEINOELÄMÄN
TUTKIMUSLAITOS

Pentti Vartia
Toimitusjohtaja

KAUPAN
TYÖNANTAJALIITTO

Jarmo Sierla
Liittoasiainmies

LIITE 2. Tiedustelukirje, -lomake ja vastausohjeet

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA) NÄRINGSLIVETS FORSKNING SINSTITUT

LÖNNROTINKATU 4 B 00120 HELSINKI
LÖNNROTSGATAN 4 B 00120 HELSINGFORS

PUH 609 900 TEL. TELEFAX 601 753

Arvoisa vastaanottaja!

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos kerää oheisella tiedustelulomakkeella tietoja kaupan alan yritysten työvoimakustannuksista vuodelta 1992. Kuten helmikuussa lähetetyllä kirjeellä ilmoitimme, kuuluu Teidän yritykseenne tutkimukseen valittujen yritysten joukkoon.

Tutkimus tehdään Liiketyönantajain Keskusliiton LTK:n ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton TT:n toimeksiannosta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää **yritysten kokonaistyövoimakustannusten taso ja rakenne toimialoittain**. Palvelualoilta ei vastaavanlaajuisista tutkimusta ole aiemmin tehty, vaikka eri aloilta onkin tehty erillisselvityksiä.

Tiedusteluun vastattaessa pyydämme Teitä kiinnittämään huomiota seuraaviin periaatteisiin:

- **Yhdellä toimialalla toimivat** yritykset voivat ilmoittaa tiedot joko yhdellä lomakkeella tai toimipaikoittain eri lomakkeilla.

- **Monitoimialaiset** yritykset täyttävät kultakin toimialalta oman lomakkeen. Myös tässä tapauksessa voidaan tiedot antaa useammilla lomakkeilla.

Tutkimukseen osallistuvat yritykset saavat palautteena omaa toimialaa koskevat ennakkotiedot elo-syyskuussa 1993 sekä **alakohtaisen yhteenvedon** tutkimuksen keskeisistä tuloksista. Tutkimuksesta laaditaan lisäksi erillinen julkaisu.

Jokainen vastaus on tärkeä. Kaikki yksittäistä yritystä koskevat tiedot ovat **luottamuksellisia**, ja ne pidetään salaisina. Toivomme, että suhtaudutte tutkimukseen myönteisesti.

Tiedustelulomakkeen pyydämme lähettämään täytettynä **2.4.1993 mennessä** Elinkeinoelämän Tutkimuslaitokseen. Oheisena seuraa maksuton palautuskirjekuori.

Tutkimusta koskeviin tiedusteluihin vastaa Juhapekka Suutarinen (LTK 90-1728 3264 tai ETLA 90-609900).

Helsingissä maaliskuun 9. päivänä 1993

ELINKEINOELÄMÄN
TUTKIMUSLAITOS

KAUPAN TYÖNANTAJALIITTO

Pentti Vartia
Toimitusjohtaja

Jarmo Sierralta
Liittoasiamies

TIEDUSTELU KAUPAN SEKÄ MAJOITUS- JA RAVITSEMISALAN TYÖVOIMAKUSTANNUKSISTA

Tiedustelun kohteena on yritys juridisena yksikkönä. Tiedustelulomakkeella annetaan tiedot joko koko yrityksestä tai omalla lomakkeellaan erikseen kustakin toimipaikasta. Monitoimialaiset yritykset antavat tiedot toimialoittain tai toimipaikoittain. Mikäli yritys on konsernin osa, tulee ilmoittaa konsernin nimi. **Huom! Tärkeintä on vastata yhteensä -sarakkeen mukaan.**

YRITYS- JA YHTEYSTIEDOT

Yrityksen nimi _____

Konsernin nimi _____

Toimipaikan/liiketoimintayksikön nimi _____

Ilmoituksen tekijän nimi ja puhelin _____

Yrityspalautteen saajan nimi ja osoite _____

YLEISTIEDOT

Tilikausi mikäli se ei ole 1.1.-31.12.1992¹

Yrityksen liikevaihto

Yrityksen jalostusarvo²

Henkilökunnan määrä keskimäärin v. 1992³

Kokoaikaiset	Muut	Yhteensä

PALKKASUMMA JA TYÖTUNNIT

Ennakonpidätyksen alaiset palkat⁴

Tehdyltä työajalta maksetut rahapalkat⁵

Luontoisedut (ennakonpidätysarvoon)⁵

Tulospalkkiot⁶

Tehdyt työtunnit⁷

Huom! Ennakonpidätyksen alaiset palkat = Tehdyltä työajalta maksetut rahapalkat + Luontoisedut + Tulospalkkiot + Muun kuin tehdyn työajan palkat (Huom! Sairaus- ja tapaturma-ajan palkat ovat tässä kaavassa bruttomääräisiä).

MUUN KUIN TEHDYN TYÖAJAN PALKAT

Vuosilomapalkat ja -korvaukset⁸

Lomaltapaluuraha⁹

Henkilökohtaisista yms. syistä annettujen
vapaapäivien palkat¹⁰

Z-päiväpalkat (vain mara-aloilla)¹⁰

Sairaus-, äitiys- ja tapaturma-ajan palkat
(tai kannatusmaksut sairauskassoille)¹¹

Muut palkat¹²

- Koulutusajan palkat
- Muut palkkaerät

Kokoaikaiset

Muut

Yhteensä

[illegible]

SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT

Eläkemaksut¹³

- Lakisääteiset eläkkeet
- Lisäeläkkeet
- Suoraan maksetut eläkkeet

Tapaturmavakuutusmaksu¹⁴

Sosiaaliturvamaksu¹⁵

Työttömyysvakuutusmaksu ¹⁵	} Ei tarvitse välttämättä ilmoittaa
Ryhmähenkivakuutusmaksu ¹⁵	

Muut vakuutusmaksut¹⁶[illegible]

YRITYSKOHTAISET TYÖVOIMAKUSTANNUKSET

Työterveyshuolto¹⁷

Työpaikkaruokailu¹⁸

Työpaikkakuljetukset ja autoedut¹⁹

Työvaatteet²⁰

Asumisen tukeminen²¹

Koulutus²²

Muut henkilöstöetuudet²³

[illegible]

KAUPAN SEKÄ MAJOITUS- JA RAVITSEMISALAN VASTAUSOHJEET

Yleisohjeet

Palvelualoista tiedustelussa ovat mukana kauppaa, majoitus- ja ravitsemistoimintaa sekä vakuutustoimintaa harjoittavat yritykset. Jos yritys harjoittaa myös muuta toimintaa kuin em. toimialat, ei näitä lueta mukaan. Näin ollen tiedustelun ulkopuolelle jäävät esim. kuljetus, liikenne sekä kiinteistö-, vuokraus- ja muut palvelut liike-elämälle.

Tiedusteluun luetaan yrityksen oman työvoiman käyttöön liittyvät kustannukset. Vuokratyövoiman käyttöön sekä ostettuihin työvoimapalveluihin liittyvät kustannukset jäävät tiedustelun ulkopuolelle lukuunottamatta kohtia 17, 18 ja 22.

Tiedustelu koskee yritystoimintaa Suomessa. Ulkomaan projekteja tai ulkomaan toimintaa ei oteta mukaan.

Työvoimakustannukset ilmoitetaan **maksuperiaatteen** mukaan eli vuonna 1992 maksettujen kustannusten mukaan.

Toinen yleinen periaate on, että kustannukset ilmoitetaan **nettomääräisinä** eli yrityksen saamat maksunpalautukset, hyvitykset yms. erät vähennetään bruttomenoista.

- 1 Mikäli tilikausi ei ole sama kuin kalenterivuosi, voidaan liikevaihto- ja jalostusarvotiedot ilmoittaa tilikauden mukaisina. Palkka- ja työvoimakustannukset tulisi ilmoittaa aina kalenterivuodelta tai sitä lähinnä vastaavalta 12 kuukauden jaksolta, esim. tilikaudelta.
- 2 **Jalostusarvo** lasketaan lisäämällä käyttökatteeseen (mukaanluettuna vaihto-omaisuuden arvostusvarauksen muutos) palkat, sosiaalikulut ja korkotuotot sekä vähentämällä korkomenot.
- 3 Henkilökuntaan luetaan kaikki tarkasteluajanjakson aikana yritykseen **työsuhteessa olleet henkilöt**. Mukaan luetaan sekä vakinaisessa että tilapäisessä työsuhteessa olleet, samoin sekä kokoaikaisessa että osa-aikaisessa työsuhteessa olleet. Lukumäärään luetaan myös mainittuina ajankohtina lomautettuina tai muusta syystä työstä poissaolleet. Mikäli näistä rajauksista poiketaan, on se otettava huomioon annetuissa tiedoissa ja ilmoitettava tiedustelulomakkeella.

Henkilökunnan määrää sekä palkka- ja työvoimakustannuksia koskevien tietojen tulisi koskea samaa henkilöstöjoukkoa.

Tässä tutkimuksessa **kokoaikaisia** ovat ne henkilöt, jotka työehtosopimuksen perusteella tekevät täyttä työpäivää tai -viikkoa määräaikaisessa tai toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Kaupan aloilla tämä

tarkoittaa yli 34 tuntia viikossa tekeviä ja majoitus- ja ravitsemisalalla yli 90 tuntia kolmen viikon jaksossa tekeviä. Yöportierit katsotaan kuitenkin kokoaikaisiksi pääsäännöstä poiketen. Kaikki muut tapaukset luetaan ryhmään Muut. Näihin kuuluvat myös esim. henkilöt, jotka ovat osan vuodesta osa-aikaisia.

- 4 **Ennakonpidätyksen alaisiin palkkoihin** luetaan yrityksen varsinainen palkkasumma eli tehdyltä työajalta maksetut palkat (välittömät palkat) ja muun kuin tehdyn työajan palkat (välilliset palkat). Siihen luetaan myös luontoisedut ennakonpidätysarvoon. Myös ylimmän johdon palkat sisältyvät palkkasummaan. Palkkoihin ei lueta kuitenkaan kustannusten korvauksia (esim. matka- tai ateriakorvauksia tai päivärahoja) eikä lakisääteisiä tai vapaaehtoisia sosiaali- tai muita vakuutusmaksuja.

- 5 **Tehdyltä työajalta maksettuihin rahapalkkoihin** luetaan sekä säännölliseltä että lisä- ja ylityöajalta maksetut palkat mahdollisine vuorotyö- ja olosuhteellisineen sekä yli- ja sunnuntaityökorotuksineen. Palkkojen provisio-osat luetaan mukaan, tarjoilupalkkoja sen sijaan ei. Tulospalkkioita ja muita tulosperusteisia eriä ei sisällytetä tehdyn työajan palkkoihin vaan ne ilmoitetaan erikseen kohdassa 6. Vuosiloman ja sairauden ym. poissaolojen ajalta maksettuja palkkoja ei myöskään ilmoiteta tässä, vaan erikseen muun kuin tehdyn työajan palkkojen alla.

Luontoisedut (mm. asunto-, auto- ja ravintoetu) ilmoitetaan erikseen ennakonpidätysarvon suuruisina.

- 6 **Tulospalkkioihin** luetaan sellaiset tulosperusteiset erät, joita ei lueta palkkio- tai suorituspalkkoiksi ja jotka ovat varsinaisia palkkaustapoja täydentäviä lisäpalkkoja. Tulospalkkiot ja muut tulosperusteiset erät ovat palkansaajalle maksettuja suorituksia, jotka perustuvat taloudellisiin tunnuslukuihin, tuottavuuden kehitykseen ja muihin tulostittareihin, jotka ovat sidoksissa yrityksessä asetettuihin kehitystavoitteisiin.

- 7 **Tehtyihin työtunteihin** luetaan kaikki vuoden 1992 aikana tehdyt todelliset työtunnit, mukaanluettuna yli- ja lisätyötunnit. Jos kuukausipalkkaisten henkilöiden työtunteja tai poissaolotunteja ei ole yrityksessä tarkasti rekisteröity, voidaan ne arvioida esim. seuraavalla kaavalla:

Vuoden 1992 säännölliset työtunnit + Ylityötunnit - Arvioidut poissaolotunnit = Tehdyt työtunnit. Henkilöillä, joiden säännöllinen viikkotyöaika oli 37,5 h, oli säännöllinen vuosityöaika 1717,5 h ja henkilöillä, joiden viikkotyöaika oli 40 h, oli säännöllinen vuosityöaika 1732 h, jos henkilön vuosiloman pituus oli 5 viikkoa.

- 8 **Vuosilomapalkkoihin ja -korvauksiin** luetaan vuosilomalain ja työehto- tai lomapalkkasopimuksen mukaiset vuosiloma-ajan palkat ja vuosilomakorvaukset, jotka on maksettu vuoden 1992 aikana.

- 9 **Lomaltapaluurahat** ilmoitetaan mahdollisuuksien mukaan erikseen niin, etteivät ne sisälly vuosilomapalkkoihin. Jos lomaltapaluuraha on vaihdettu vapaaseen, luetaan annettujen vapaapäivien palkka kohtaan 10.
- 10 **Henkilökohtaisista yms. syistä annettujen vapaapäivien palkkoihin** luetaan työehtosopimuksessa mainittujen henkilökohtaisilla ja yhteiskunnallisilla perusteilla annettujen vapaapäivien palkat.
- Majoitus- ja ravitsemisalán z-päiväpalkkoihin luetaan ansaittujen z-päivien ajalta maksetut palkat. Ne lasketaan kuukausipalkkaisten osalta päiväpalkan mukaan ja tuntipalkkaisten osalta mahdollisesti ansaittujen z-päivien ajalta maksettujen tuntipalkkojen mukaan.
- 11 **Sairaus-, äitiys- ja tapaturma-ajan palkkoihin** luetaan paitsi henkilön omalta sairaus- tai tapaturma-ajalta maksetut palkat myös lääkärintarkastusten ja sairaan lapsen hoidon ajalta maksetut palkat tai ansionmenetyksen korvaukset. Palkat ilmoitetaan nettomääräisinä, jolloin niistä on vähennetty työnantajan saamat maksun palautukset sairaus- tai tapaturmavakuutuslain nojalla. Näihin palkkoihin luetaan myös työnantajan suorittamat kannatusmaksut mahdolliselle sairauskassalle siltä osin kuin ne vastaavat sairausajan palkkaa.
- 12 **Muut palkkaerät** ilmoitetaan mahdollisuuksien mukaan joko yhtenä summana tai eriteltynä kahteen alaryhmään. Koulutusajan palkkoihin luetaan koulutuksessaoloajalta maksetut ansionmenetyksen korvaukset. Muihin palkkaeriin luetaan mm. matkustusajalta maksetut ansionmenetyksen korvaukset sekä irtisanomisajan palkat siltä osin kuin maksettua palkkaa tai korvausta ei vastaa työssäolo sekä muut kuin edellä luetellut palkkaerät, jotka ovat ennakonpidätyksen alaista palkkaa.
- 13 **Eläkemaksuista** ilmoitetaan vuoden 1992 aikana maksetut todelliset TEL-, LEL- ja TaEL-maksut eli ennakko- ja lisämaksujen summa vähennettynä saaduilla maksuhyvityksillä, vaikka yrityksellä olisikin tiedossa, että lopullinen maksu poikkeaa tässä ilmoitetusta maksusta. Mahdollisia viivästyskorkoja, jotka ovat aiheutuneet sovitun maksuajankohdan laiminlyönnistä, ei lasketa mukaan. Eläkemaksut ilmoitetaan mikäli mahdollista eriteltynä lakisääteisiin ja lisäeläkkeisiin sekä yrityksen suoraan maksamiin eläkkeisiin (esim. yrityksen oman eläkesäännön tai huoltoapulain 5 §:n mukaisiin eläkkeisiin).
- Eläkemaksuihin luetaan myös eläkesäätiölle tai eläkekassalle vuonna 1992 maksetut todelliset kannatusmaksut (myös esim. vastuuvajauksen kattamiseksi perityt lisämaksut).
- 14 **Tapaturmavakuutusmaksuihin** luetaan lakisääteisten maksujen lisäksi myös yrityksen mahdollisen omavastuun perusteella maksamat tapaturmakorvaukset.
- 15 **Yrityksen maksamia sosiaaliturvamaksua** (johon sisältyvät kansaneläkemaksu ja sairausvakuutusmaksu), **työttömyysvakuutusmaksua** ja **ryhmähenkivakuutusmaksua** ei tarvitse välttämättä ilmoittaa, koska

ko. maksut olivat vuonna 1992 kaikille yrityksille prosentuaalisesti samat.

- 16 **Muihin vakuutusmaksuihin** luetaan kaikki muut työnantajan henkilökunnalleen ottamat vakuutukset, kuten vapaa-ajan tapaturmavakuutukset, vapaaehtoiset henkivakuutukset, työterveyshuoltoa korvaavat vakuutukset ja vastuuvakuutukset.
- 17 **Työterveyshuollon** kustannuksiin luetaan sekä lakisääteiset että vapaaehtoiset työterveyshuollon kustannukset nettomääräisinä eli vähennettynä Kansaneläkelaitokselta saaduilla maksun palautuksilla. Näihin luetaan myös yrityksen oman työterveyshuoltohenkilöstön palkka- ja työvoimakustannukset samoin kuin yrityksen ostamien työterveyspalveluiden nettokustannukset. Sairauskassalle suoritettut muut kuin sairausajan palkkaa vastaavat erät ilmoitetaan niinkään tässä kohdassa.
- 18 **Työpaikkaruokailun** kustannuksiin luetaan työnantajan ylläpitämän ruokalan tai kahvion kustannukset mukaanluettuna ruokalakenkilökunnan palkka- ja työvoimakustannukset sekä ruoka- ja virvoketarjoilun kustannukset ja lounaseteleiden tai vastaavien hankintakustannukset. Kustannukset ilmoitetaan nettomääräisinä.
- 19 **Työpaikkakuljetusten** kustannuksiin luetaan yrityksen toimesta järjestettyjen päivittäisten, kiinteään työpaikkaan suuntautuvien kuljetusten nettokustannukset. Näihin luetaan myös palkansaajien autoeduista yritykselle aiheutuvat kustannukset. Ellei todellisia kustannuksia ole tiedossa, voidaan autoetujen kustannusten arviointiperusteena tässä käyttää sopimuksen mukaisia kolmen vuoden leasing-hintoja.
- 20 **Työvaatteiden** kustannuksiin luetaan työnantajan hankkimien suojapukujen, sadepukujen ja muiden työvaatteiden kustannukset.
- 21 **Asumisen tukemisen** kustannuksiin luetaan yrityksen omistamista asunnoista, asuntoalueista ja yleisistä tiloista (esim. kirjastoista) aiheutuneet käyttö- ja ylläpitokustannukset (mm. huoltoyhtiön kustannukset).

Näihin kustannuksiin luetaan myös henkilöstön vuokra-asumisen tukemisesta aiheutuneet nettokustannukset, jolloin yrityksen päävuokralaisena maksamista yhtiövastikkeista ja muista kuluista vähennetään työntekijöiden maksamat vuokrat. Yrityksen omistaman, vuokralle annetun asunnon pääomakustannuksia ei oteta mukaan.
- 22 **Koulutuskustannuksiin** luetaan kurssi- ja koulutusmaksut sekä oman koulutushenkilöstön palkka- ja työvoimakustannukset. Näihin luetaan myös yrityksen oman ammattikoulun tai -opiston aiheuttamat nettokustannukset.
- 23 **Muihin henkilöstöetuuksiin** luetaan mm. lastenhoitojärjestelyistä, henkilökuntalehdistä, henkilöstön kerho-, loma- ja virkistystoiminnasta, lomamökeistä, kulttuuritoiminnasta yms. aiheutuneet nettokustannukset.

LIITE 3. Muistutuskirje

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA) NÄRINGSLIVETS FORSKNINGSPENSTITUT

LONNROTINKATU 4 B 00120 HELSINKI
LONNROTSGATAN 4 B 00120 HELSINGFORS

PUH. 609 900 TEL. TELEFAX 601 753

Arvoisa vastaanottaja!

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos tekee parhaillaan tutkimusta yritysten työvoimakustannuksista vuodelta 1992. Lähetimme Teille tiedustelulomakkeen maaliskuun alkupuolella. Koska emme ole vielä saaneet vastaustanne, toivomme Teidän lähettävän oman vastauksenne 5.5.1993 mennessä.

Mikäli tiedusteluun vastaaminen määräajassa ei ole ollut mahdollista, olemme pyytäneessä myöntäneet lisää aikaa. Jos olette jo ehtineet lähettää oman vastauksenne, on tämä vastauspyyntö aiheeton.

Jokaisen tutkimuksessa mukana olevan yrityksen vastaus on tärkeä, jotta tutkimuksen tulokset muodostuisivat luotettaviksi. Suomessa tämä tutkimus on ainoa käytettävissä oleva tietolähde yritysten todellisista työvoimakustannuksista ja niiden rakenteesta.

Käsillä oleva tutkimus on erityisen ajankohtainen juuri nyt, kun taloudellisen laman myötä paineet ovat kasvaneet nimenomaan välillisten työvoimakustannusten alentamiseen. Näistä kustannuksista tarvitsevat tosiasiatietoja myös tutkimushankkeen toimeksiantajat Liiketyöntantajain Keskusliitto LTK sekä Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto TT.

Toivomme saavamme myös Teidän yritystänne koskevat tiedot. Lähetämme uuden lomakkeen ja odotamme vastaustanne **5.5.1993 mennessä**. Oheisena seuraa maksuton palautuskirjekuori.

Tutkimukseen osallistuvat yritykset saavat palautteena **omaa toimialaa koskevat tiedot**. Tutkimuksesta laaditaan myös erillinen julkaisu.

Tutkimusta koskeviin tiedusteluihin vastaa Juhapekka Suutarinen (LTK 90-1728 3264 tai ETLA 90-609900).

Helsingissä huhtikuun 21. päivänä 1993

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

Pentti Vartia
Toimitusjohtaja

LÄHDELUETTELO

- ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Suhdanne 1993/4, Vammala 1993.
- Jonninen, Pentti, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset vuonna 1988, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:61, Helsinki 1989.
- Kokko, Hannu, Kaupan välilliset työvoimakustannukset vuonna 1974. Helsingin yliopiston osuustoimintaopin laitoksen monistesarja 2/77, Helsinki 1977.
- Kokko, Hannu, Majoitus- ja ravitsemisalán välilliset työvoimakustannukset vuonna 1976, Matkailun edistämiskeskus A:13, Helsinki 1978.
- Laurinkari, Juhani, Kaupan toimialan yritysten välilliset työvoimakustannukset vuonna 1981, Helsingin yliopiston osuustoimintaopin laitos, Helsinki 1983.
- LTK, Liiketyönantajain Keskusliitto LTK, Teema-julkaisu: Pankkialan välilliset työvoimakustannukset vuonna 1991, joulukuu 1992.
- LTK, Liiketyönantajain Keskusliitto LTK, Teema-julkaisu: Ajankäyttö, toukokuu 1993.
- Paukkunen, Leo, Teollisuuden sosiaalitoiminta toisen maailmansodan jälkeen, Taloudellisen Tutkimuskeskus, sarja AI, Vaasa 1955.
- Paukkunen, Leo, Sosiaalitoiminta ja sen kustannukset Suomen teollisuudessa, Taloudellinen Tutkimuskeskus, sarja AVI, Helsinki 1964.
- Paukkunen, Leo, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset vuosina 1946, 1952, 1961 ja 1965, Taloudellinen Tutkimuskeskus, sarja B15, Helsinki 1967.
- Rantala, Vesa, Valtionhallinnon työvoimakustannukset vuosina 1968–1980, Valtion työmarkkinalaitoksen julkaisuja 5, Helsinki 1982.
- Saukkonen, Seppo, Työn hinta, Yritysten työvoimakustannukset 1992–1994, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:88, Helsinki 1994.
- Sihtola, Kari, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset v. 1970, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja A:1, Helsinki 1972.
- Sihtola, Kari, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset vuonna 1973 sekä arvioita niiden kehityksestä vuosina 1974–1976, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:11, Helsinki 1975.
- Sihtola, Kari, Yksikkötyökustannusten kansainvälinen vertailu, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:19, Helsinki 1978.

Sihtola, Kari, Teollisuuden työvoimakustannusten taso ja rakenne vuonna 1977 sekä arvioita niiden kehityksestä vuosina 1978–1980, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:20, Helsinki 1979.

Sihtola, Kari, Katsaus välillisten työvoimakustannusten käsitteisiin ja teorian muodostukseen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja C:29, Helsinki 1984.

SAF, Svenska Arbetsgivareföreningen, Wages and total labour costs for workers, International survey 1981–1991 – preliminary results for 1992, Stockholm 1993.

TT, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Työaikakatsaus 1993.

Tilastokeskus, Kuntasektorin työvoimakustannukset 1990, Tilastokeskuksen tutkimuksia 194, Helsinki 1992.

Tuurna, Sami, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset 1982, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B:40, Helsinki 1985.

U.S. Department of Labor, International Comparisons of Hourly Compensation Costs for Production Workers in Manufacturing 1975–1990, 1991 (moniste).

Valtion työmarkkinalaitos, Valtionhallinnon työvoimakustannustutkimus vuodelta 1990, Helsinki 1992.